

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΙΑΤΡΑΚΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗΣ

**ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ
ΜΗΤΕΡΑΣ - ΕΜΒΡΥΟΥ**

BIBAIO

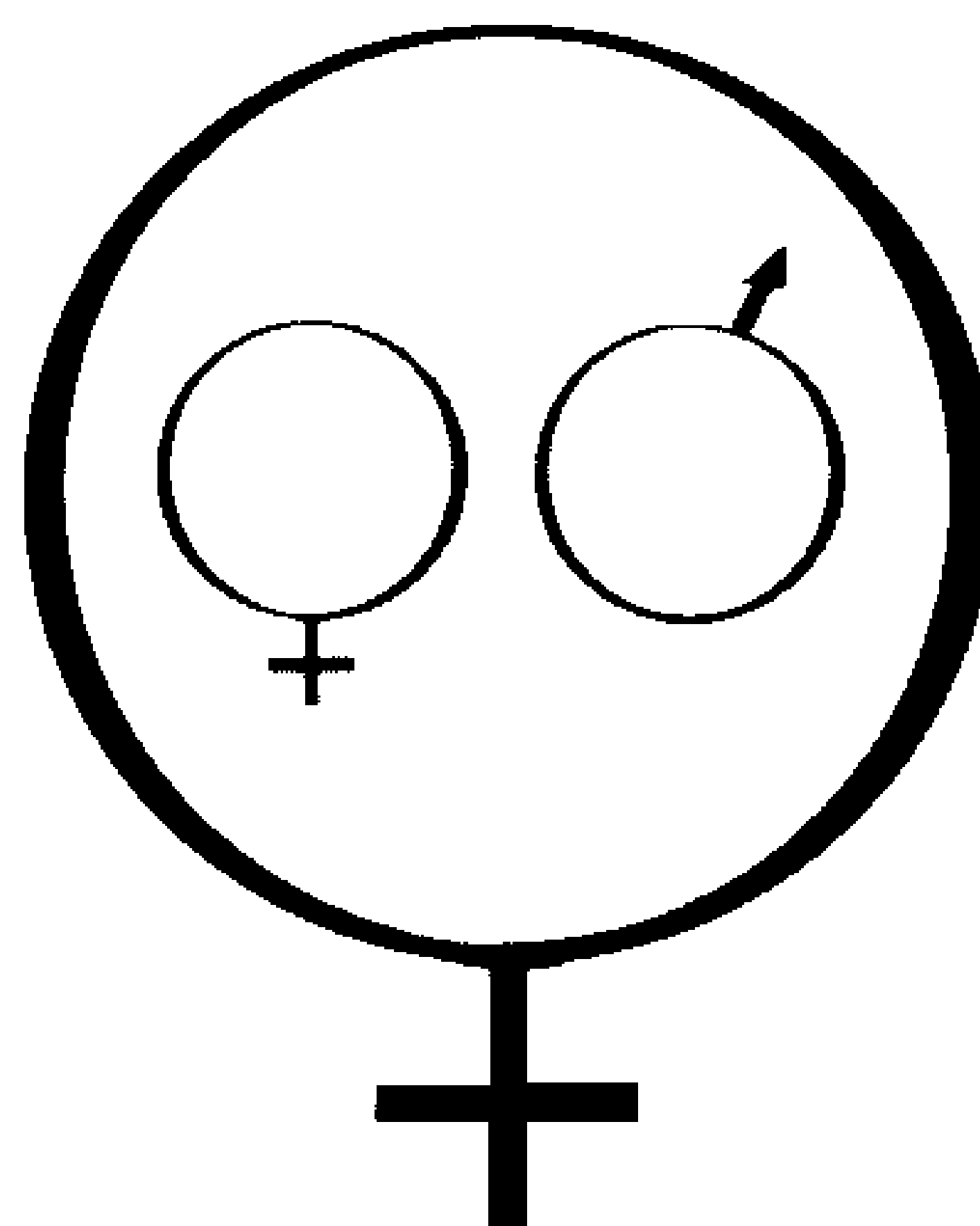
MAIEYTIKHΣ

613.6
1A1

ΕΥΔΟΞΟΣ

2013-4

ΒΙΒΛΙΟ
ΜΑΙΕΥΤΙΚΗΣ

Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Αρ. εισ. 84946

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ
ΜΗΤΕΡΑΣ - ΕΜΒΡΥΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΙΑΤΡΑΚΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΜΑΙΕΥΤΙΚΗΣ-ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ISBN: 978-960-98884-0-0

© 2009 Γ. Μ. Ιατράκης

Εκδόσεις **ΔΕΣΜΟΣ**
Ε. Γιάνναρη 5 118 53
ΑΘΗΝΑ

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή εν όλω ή εν μέρει ή περιληπτικά, κατά παράφραση ή διασκευή, του παρόντος έργου, όπως και των συγγραμμάτων του συγγραφέα που χρησιμοποιήθηκαν ως πηγή του παρόντος, με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο (όπως φωτοτυπικό, ηλεκτρονικό, ηχογράφησης κ.λπ.), σύμφωνα με τον Ν. 2121/1993 και σχετικούς ή μεταγενέστερους και τους λοιπούς κανόνες ημεδαπού και διεθνούς δικαίου, χωρίς τη γραπτή άδεια του συγγραφέα.

**BOOK
OF
OBSTETRICS**

Edited by
G. M. Iatrakis
Professor of Obstetrics and Gynaecology

**ATHENS
2009**

Κατά τη συγγραφή του βιβλίου δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή για την ακρίβεια της πληροφόρησης που παρέχεται. Παρόλα αυτά ο συγγραφέας ή ο εκδοτικός οίκος δεν είναι υπεύθυνοι για λάθη ή παραλείψεις ή τις συνέπειες που θα προκύψουν από την εφαρμογή των γνώσεων που παρέχονται σε αυτό το βιβλίο και τις βιβλιογραφικές παραπομπές του, περιλαμβανόμενων και εκείνων του συγγραφέα. Με δεδομένο ότι η επιστημονική γνώση ανανεώνεται συνεχώς πρέπει να γίνεται αναζήτηση της πιο σύγχρονης πληροφόρησης σε κάθε περίπτωση. Το φωτογραφικό και λοιπό υλικό απεικόνισης που δεν ανήκει στον συγγραφέα, παραδόθηκε σε αυτόν σε ηλεκτρονική κυρίως μορφή από τους συνεργάτες που αναφέρονται στην “Εισαγωγή-Ευχαριστίες”.

Στον πατέρα μου Μιχάλη

Στη μητέρα μου Σοφία

Στην Ανδριανή

Στον Μιχαλάκη

Στον Δημητράκη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογοι	xxiii-xxix
Εισαγωγή-Ευχαριστίες	xxxι
Κεφάλαιο 1 ΜΟΡΙΑΚΗ & ΚΥΤΤΑΡΙΚΗ ΒΙΟΛΟΓΙΑ	1-16
Κεφάλαιο 2 ΕΜΒΡΥΟΛΟΓΙΑ ΓΕΝΝΗΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	17-24
Κεφάλαιο 3 ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ ΤΟΥ ΓΕΝΝΗΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ	25-32
Κεφάλαιο 4 ΣΤΟΧΕΙΑ ΑΝΑΤΟΜΙΑΣ	33-52
Κεφάλαιο 5 ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ-ΓΕΝΝΗΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ-ΟΡΜΟΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ	53-68
Κεφάλαιο 6 ΩΟΓΕΝΕΣΗ-ΣΠΕΡΜΑΤΟΓΕΝΕΣΗ-ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΓΑΜΕΤΩΝ	69-74
Κεφάλαιο 7 ΓΟΝΙΜΟΠΟΙΗΣΗ-ΕΜΒΡΥΟ-ΠΛΑΚΟΥΝΤΑΣ-ΑΜΝΙΑΚΟ.....	75-100
Κεφάλαιο 8 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΑ & ΣΤΗ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ	101-108
Κεφάλαιο 9 ΤΕΣΤ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ.....	109-114

Κεφάλαιο 10	
ΚΛΙΝΙΚΗ-ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ	115-120
Κεφάλαιο 11	
ΥΠΕΡΗΧΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ.....	121-128
Κεφάλαιο 12	
ΜΑΓΝΗΤΙΚΗ ΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑ Κ.ΛΠ.....	129-132
Κεφάλαιο 13	
ΚΟΛΠΟΣΚΟΠΗΣΗ	133-140
Κεφάλαιο 14	
ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΟΛΠΙΚΟΥ ΕΚΚΡΙΜΜΑΤΟΣ.....	141-146
Κεφάλαιο 15	
ΛΑΠΑΡΟΣΚΟΠΗΣΗ-ΛΑΠΑΡΟΤΟΜΙΑ.....	147-158
Κεφάλαιο 16	
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΗΣΗ	159-162
Κεφάλαιο 17	
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΓΕΝΝΗΤΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ	163-166
Κεφάλαιο 18	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	167-170
Κεφάλαιο 19	
ΒΑΡΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΗΣΗΣ.....	171-174
Κεφάλαιο 20	
ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ-ΣΗΜΕΙΑ-ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΚΥΗΣΗΣ.....	175-182
Κεφάλαιο 21	
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΥΗΣΗΣ.....	183-200

Κεφάλαιο 22	
ΒΛΑΠΤΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ	201-204
Κεφάλαιο 23	
ΒΛΑΠΤΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ	205-208
Κεφάλαιο 24	
ΑΛΛΟΙ ΒΛΑΠΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΜΒΡΥΟ	209-212
Κεφάλαιο 25	
ΠΡΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	213-218
Κεφάλαιο 26	
ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΜΒΡΥΪΚΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ	219-222
Κεφάλαιο 27	
ΥΠΕΡΗΧΟΙ ΣΤΗ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ	223-228
Κεφάλαιο 28	
ΒΙΟΦΥΣΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ	229-232
Κεφάλαιο 29	
DOPPLER ΣΤΗ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ	233-236
Κεφάλαιο 30	
ΒΙΟΨΙΑ ΤΡΟΦΟΒΛΑΣΤΗΣ	237-240
Κεφάλαιο 31	
ΑΜΝΙΟΠΑΡΑΚΕΝΤΗΣΗ	241-246
Κεφάλαιο 32	
ΕΜΒΡΥΟΣΚΟΠΗΣΗ	247-250
Κεφάλαιο 33	
ΛΗΨΗ ΕΜΒΡΥΪΚΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ	251-254

Κεφάλαιο 34	
ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ.....	255-264
Κεφάλαιο 35	
ΚΥΗΣΗ ΥΨΗΛΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	265-268
Κεφάλαιο 36	
ΥΠΕΡΕΜΕΣΗ ΤΗΣ ΚΥΗΣΗΣ.....	269-272
Κεφάλαιο 37	
ΜΗ ΙΟΓΕΝΕΙΣ ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ.....	273-276
Κεφάλαιο 38	
ΣΥΦΙΛΗ	277-284
Κεφάλαιο 39	
ΧΛΑΜΥΔΙΑΚΗ ΛΟΙΜΩΞΗ	285-288
Κεφάλαιο 40	
ΓΟΝΟΚΟΚΚΙΚΗ ΛΟΙΜΩΞΗ.....	289-292
Κεφάλαιο 41	
ΜΥΚΗΤΙΑΣΙΚΗ ΑΙΔΟΙΚΟΛΠΙΤΙΔΑ	293-296
Κεφάλαιο 42	
ΤΡΙΧΟΜΟΝΑΔΙΚΗ ΛΟΙΜΩΞΗ	297-300
Κεφάλαιο 43	
ΤΟΞΟΠΛΑΣΜΩΣΗ	301-304
Κεφάλαιο 44	
ΣΤΡΕΠΤΟΚΟΚΚΙΚΗ ΛΟΙΜΩΞΗ	305-308
Κεφάλαιο 45	
ΛΙΣΤΕΡΙΩΣΗ	309-312

Κεφάλαιο 46	
ΙΟΓΕΝΕΙΣ ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ	313-318
Κεφάλαιο 47	
ΛΟΙΜΩΞΗ ΑΠΟ ΚΥΤΤΑΡΟΜΕΓΑΛΟΪΟ.....	319-322
Κεφάλαιο 48	
ΙΟΓΕΝΗΣ ΗΠΑΤΙΤΙΔΑ	323-328
Κεφάλαιο 49	
ΛΟΙΜΩΞΗ ΑΠΟ HPV.....	329-334
Κεφάλαιο 50	
ΕΡΠΗΤΙΚΗ ΛΟΙΜΩΞΗ.....	335-342
Κεφάλαιο 51	
ΛΟΙΜΩΞΗ ΑΠΟ HIV-AIDS.....	343-350
Κεφάλαιο 52	
ΕΡΥΘΡΑ	351-356
Κεφάλαιο 53	
ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΑΙΜΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ.....	357-372
Κεφάλαιο 54	
ΘΡΟΜΒΟΕΜΒΟΛΙΚΗ ΝΟΣΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ.....	373-380
Κεφάλαιο 55	
ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΚΑΡΔΙΑΓΓΕΙΑΚΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ.....	381-400
Κεφάλαιο 56	
ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ	401-406
Κεφάλαιο 57	
ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΟΥΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ	407-418
Κεφάλαιο 58	
ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΓΑΣΤΡΕΝΤΕΡΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ	419-428

Κεφάλαιο 59

ΟΞΕΙΑ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΚΟΙΛΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ.....429-436

Κεφάλαιο 60

ΤΟ ΤΡΑΥΜΑ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ437-440

Κεφάλαιο 61

ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ.....441-444

Κεφάλαιο 62

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΕ ΚΥΗΣΗ & ΛΟΧΕΙΑ445-448

Κεφάλαιο 63

ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΔΕΡΜΑΤΟΣ & ΚΟΛΛΑΓΟΝΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ.....449-452

Κεφάλαιο 64

ΠΑΘΗΣΕΙΣ Σ.Σ. & ΑΡΘΡΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ.....453-456

Κεφάλαιο 65

ΚΑΛΟΗΘΕΙΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΓΕΝΝΗΤΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ457-462

Κεφάλαιο 66

ΚΑΚΟΗΘΕΙΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΓΕΝΝΗΤΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ.....463-466

Κεφάλαιο 67

ΣΑΚΧΑΡΩΔΗΣ ΔΙΑΒΗΤΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ.....467-488

Κεφάλαιο 68

ΤΟ ΝΕΟΓΕΝΝΗΤΟ ΤΗΣ ΔΙΑΒΗΤΙΚΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ.....489-492

Κεφάλαιο 69

ΑΛΛΕΣ ΕΝΔΟΚΡΙΝΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ493-498

Κεφάλαιο 70

ΥΠΕΡΤΑΣΙΚΗ ΝΟΣΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ499-506

Κεφάλαιο 71	
ΣΥΝΔΡΟΜΟ HELLP.....	507-510
Κεφάλαιο 72	
ΧΡΟΝΙΑ ΥΠΕΡΤΑΣΗ ΚΑΙ ΚΥΗΣΗ.....	511-514
Κεφάλαιο 73	
ΑΙΜΟΡΡΑΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΥΗΣΗ.....	515-528
Κεφάλαιο 74	
ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΛΑΚΟΥΝΤΑ.....	529-532
Κεφάλαιο 75	
ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ ΟΜΦΑΛΙΟΥ ΛΩΡΟΥ & ΑΜΝΙΟΥ.....	533-536
Κεφάλαιο 76	
ΑΥΤΟΜΑΤΗ ΕΚΤΡΩΣΗ.....	537-542
Κεφάλαιο 77	
“ΚΑΘ’ ΕΞΙΝ” ΕΚΤΡΩΣΕΙΣ.....	543-554
Κεφάλαιο 78	
ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΗΣ ΚΥΗΣΗΣ.....	555-560
Κεφάλαιο 79	
ΕΚΤΟΠΗ ΚΥΗΣΗ.....	561-580
Κεφάλαιο 80	
ΤΡΟΦΟΒΛΑΣΤΙΚΗ ΝΟΣΟΣ.....	581-590
Κεφάλαιο 81	
ΧΟΡΙΟΑΜΝΙΟΝΙΤΙΔΑ.....	591-594
Κεφάλαιο 82	
ΠΡΩΩΡΗ ΡΗΞΗ ΤΩΝ ΥΜΕΝΩΝ.....	595-600

Κεφάλαιο 83	
ΠΡΟΩΡΟΣ ΤΟΚΕΤΟΣ	601-610
Κεφάλαιο 84	
ΕΜΒΡΥΪΚΗ ΦΙΜΠΡΟΝΕΚΤΙΝΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΩΡΟ ΤΟΚΕΤΟ	611-614
Κεφάλαιο 85	
ΠΟΛΥΔΥΜΗ ΚΥΗΣΗ.....	615-628
Κεφάλαιο 86	
ΕΛΑΤΤΩΣΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΕΜΒΡΥΩΝ	629-632
Κεφάλαιο 87	
ΚΥΗΣΗ ΣΤΑ ΑΚΡΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	633-636
Κεφάλαιο 88	
ΥΠΟΛΕΙΠΟΜΕΝΗ ΕΝΔΟΜΗΤΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	637-642
Κεφάλαιο 89	
ΜΕΓΑΛΟ ΕΜΒΡΥΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΚΥΗΣΗΣ	643-646
Κεφάλαιο 90	
ΕΜΒΡΥΪΚΗ ΑΙΜΟΛΥΤΙΚΗ ΝΟΣΟΣ.....	647-658
Κεφάλαιο 91	
ΘΡΟΜΒΟΠΕΝΙΑ ΤΟΥ ΕΜΒΡΥΟΥ.....	659-662
Κεφάλαιο 92	
ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ ΚΑΡΔΙΑΚΟΥ ΡΥΘΜΟΥ ΕΜΒΡΥΟΥ	663-666
Κεφάλαιο 93	
ΚΑΡΔΙΑΚΕΣ ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ ΤΟΥ ΕΜΒΡΥΟΥ	667-670
Κεφάλαιο 94	
ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ ΚΡΑΝΙΟΥ-ΠΡΟΣΩΠΟΥ-ΣΣ ΕΜΒΡΥΟΥ	671-676

Κεφάλαιο 95

ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ ΟΥΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ-ΓΕΝΝΗΤΙΚΟΥ ΕΜΒΡΥΟΥ..... 677-680

Κεφάλαιο 96

ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ ΓΑΣΤΡΕΝΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΒΡΥΟΥ 681-684

Κεφάλαιο 97

ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ ΣΚΕΛΕΤΙΚΟΥ ΕΜΒΡΥΟΥ 685-688

Κεφάλαιο 98

ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΙΑ ΕΜΒΡΥΟΥ & ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ ΤΗΣ 689-692

Κεφάλαιο 99

ΟΓΚΟΙ ΕΜΒΡΥΟΥ 693-696

Κεφάλαιο 100

ΥΔΡΩΠΑΣ ΕΜΒΡΥΟΥ 697-700

Κεφάλαιο 101

ΘΑΝΑΤΟΣ ΕΜΒΡΥΟΥ..... 701-704

Κεφάλαιο 102

ΠΝΕΥΜΟΝΙΚΗ ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ ΕΜΒΡΥΟΥ 705-708

Κεφάλαιο 103

ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΚΥΗΣΗΣ 709-714

Κεφάλαιο 104

ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΕ ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΗ ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗ..... 715-718

Κεφάλαιο 105ΣΤΑΣΗ-ΣΧΗΜΑ-ΠΡΟΒΟΛΗ-ΘΕΣΗ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΘΕΣΗ ΕΜΒΡΥΟΥ-ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΡΑΧΗΛΟΥ 719-724**Κεφάλαιο 106**

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΚΕΤΟΣ..... 725-740

Κεφάλαιο 107	
ΑΓΩΓΗ ΤΟΚΕΤΟΥ	741-750
Κεφάλαιο 108	
ΙΣΧΙΑΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ	751-756
Κεφάλαιο 109	
ΑΣΤΑΘΕΣ ΣΧΗΜΑ	757-760
Κεφάλαιο 110	
ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΟΚΕΤΟΥ	761-770
Κεφάλαιο 111	
ΩΚΥΤΟΚΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ	771-776
Κεφάλαιο 112	
ΕΜΒΡΥΪΚΗ ΔΥΣΧΕΡΕΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΚΕΤΟ	777-780
Κεφάλαιο 113	
ΔΥΣΚΟΛΟΣ ΤΟΚΕΤΟΣ	781-796
Κεφάλαιο 114	
ΕΜΒΡΥΟΥΛΚΙΑ	797-802
Κεφάλαιο 115	
ΚΑΙΣΑΡΙΚΗ ΤΟΜΗ	803-808
Κεφάλαιο 116	
ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΚΑΙΣΑΡΙΚΗ ΤΟΜΗ	809-812
Κεφάλαιο 117	
ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΠΛΗΞΙΑ	813-824
Κεφάλαιο 118	
ΕΜΒΟΛΗ ΑΜΝΙΑΚΟΥ ΥΓΡΟΥ	825-828

Κεφάλαιο 119	
ΡΗΞΗ ΤΗΣ ΜΗΤΡΑΣ.....	829-832
Κεφάλαιο 120	
ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΛΟΧΕΙΑΣ.....	833-844
Κεφάλαιο 121	
ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΛΟΧΕΙΑΣ.....	845-850
Κεφάλαιο 122	
ΑΝΑΛΓΗΣΙΑ & ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΟΚΕΤΟ.....	851-862
Κεφάλαιο 123	
ΑΝΑΛΓΗΣΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΤΟΚΕΤΟ.....	863-866
Κεφάλαιο 124	
ΑΝΑΝΗΨΗ & ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΝΕΟΓΝΟΥ.....	867-874
Κεφάλαιο 125	
ΝΕΟΓΝΙΚΟΙ ΣΠΑΣΜΟΙ.....	875-878
Κεφάλαιο 126	
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΕ ΝΕΟΓΝΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.....	879-882
Κεφάλαιο 127	
ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΤΙΣΥΛΛΗΨΗΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΤΟΚΕΤΟ.....	883-890
Κεφάλαιο 128	
ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΜΗΤΡΙΚΩΝ & ΠΕΡΙΓΕΝΝΗΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	891-892
Κεφάλαιο 129	
ΜΗΤΡΙΚΗ & ΠΕΡΙΓΕΝΝΗΤΙΚΗ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ.....	893-898
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ (τίτλων).....	E1-E6
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ (γενικό).....	E7-E29

ΠΡΟΛΟΓΟΙ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

I was delighted to be asked to contribute a foreword for Professor George Iatrakis' book on Obstetrics. George worked with our group at the Charing Cross and Westminster Medical School (now part of Imperial College London) full-time between February 1992 and February 1994, and then part-time for a further year, when I was Head of the Academic Department of Obstetrics and Gynaecology and then Vice-Dean of the Medical School. Working with Mr JR Smith (senior lecturer) under my academic supervision, he did ground-breaking work on women with HIV infection. He studied modes of transmission (especially in relation to sexual behaviour), clinical presentation (including co-existent sexually transmitted disease), endocrinological changes and menstrual irregularities, and co-morbidities and mortalities (comparing those of the women he studied with a cohort of HIV +ve males). His work meant seeing patients at the Charing Cross, Westminster, St Mary's and West London Hospitals, and the Kobler Centre (Chelsea). He participated in the clinical care of HIV +ve women, including those requiring surgery. This involved an honorary clinical contract and first line responsibility for his patients. George made an important contribution both to the care of his patients, and the academic work of the Department, writing papers and presenting them at important meetings. Equally important, he learnt many skills relating to evidence based care, research method, data analysis, and critical assessment of published work. He has applied these skills to the preparation of this book. He contributed substantially to the work of our department and I am delighted he has continued this positive attitude in his subsequent work. The amount of effort required to produce a single author book of more than 100 chapters, almost 800 pages, and numerous tables, figures, references and summaries is hard to imagine from anyone without Professor Iatrakis' dedication and application. Following on from his monographs concerning GnRH analogues, hormonal contraception and placental hormone production, this book is clearly the culmination of many years' study, not only of medicine and science, but also of book writing and publication. I very much hope that Professor Iatrakis will continue his valued collaboration with our Department, and that this can be extended to the rest of his Department of Midwifery at the Athens Technological Educational Institute.

**Philip Steer-Professor of Obstetrics
Faculty of Medicine-Imperial College London**

It gives me great pleasure and has been a privilege to have been asked to write a Foreword for Dr George M. Iatrakis's textbook on obstetrics. Dr Iatrakis worked with me as a Research Fellow at Charing Cross, Westminster and West London Hospitals. Thereafter, he worked with me at the Chelsea & Westminster and St Mary's Hospitals, London and researched into gender-specific differences in HIV positive women. He was an active member of the Department of Obstetrics and Gynaecology in these hospitals and presented both locally, nationally and internationally on the subjects of his research. He studied data in women with HIV infection relating to their survival, sexual behaviour, co-existing sexually transmitted diseases, menstrual abnormalities and hormone changes. He published in peer-reviewed journals on this subject. Recently, Dr Iatrakis brought me the proofs of this splendid book which I have been privileged to write a Foreword to. Dr Iatrakis has previously published texts on family planning, scientific monographs on GnRH analogues, hormonal contraception and the placental contribution to hormone function. There is no doubting that this latest textbook on obstetrics could be regarded as his *magnum opus*. This is a splendid textbook consisting of 108 chapters, with excellent tables, figures, references, etc. It is fitting that a major Greek textbook of Obstetrics should be issued in the year of the Athens Olympics 2004 and there are elements of symbolism with respect to this in the textbook. I would finally like to congratulate Dr Iatrakis on the fruits of his extensive labours.

**JR Smith MD, FRCOG-Consultant Gynaecological Surgeon,
Chelsea & Westminster and Hammersmith Hospitals,
Honorary Senior Lecturer, Imperial College School of Medicine,
Adjunct Associate Professor, New York University School of Medicine.**

ΠΡΟΛΟΓΟΙ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Τον κ. Γ. Ιατράκη, γνωρίζω στα πλαίσια κυρίως της συνεργασίας μας στο εκπαιδευτικό έργο της Ανώτατης Σχολής Επιστημών Υγείας και Πρόνοιας (ΑΣΕΥΠ) του ΤΕΙ Αθήνας, αλλά και από ερευνητικές εργασίες, που εκπονήθηκαν από κοινού, κάποιες από τις οποίες έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Ο κ. Ιατράκης πριν την πρόσληψή του στο Τμήμα Μαιευτικής είχε παρουσιάσει πλούσια συγγραφική δραστηριότητα, την οποία με χαρά διαπιστώνω ότι συνεχίζει στα πλαίσια της ερευνητικής του δραστηριότητας αλλά και κυρίως του εκπαιδευτικού του έργου που έχει αναλάβει με υπευθυνότητα και διάθεση για εργασία. Πιστεύω ότι η παρουσία ενός επιστήμονα του επιπέδου του κ. Ιατράκη αποτελεί τιμή για ένα Ίδρυμα Ανώτατης Εκπαίδευσης, όπως είναι το ΤΕΙ Αθήνας. Ο κ. Ιατράκης είναι ήδη ο συγγραφέας του βιβλίου «Οικογενειακός Προγραμματισμός» που διδάσκεται στο Τμήμα Μαιευτικής αλλά και διάφορων σχετικών με την ειδικότητά του εκδόσεων, που αποτελούν πολύτιμα βοηθήματα για τους σπουδαστές της ΑΣΕΥΠ αλλά και κάθε ενδιαφερόμενου των επαγγελματιών Υγείας, όπως την «Ορμονική αντισύλληψη», την «Ορμονική λειτουργία του Πλακούντα», τα «GnRH ανάλογα», κ.λπ. Αυτή η έντονη συγγραφική του δραστηριότητα, πραγματικά προσφέρει στην όλη εκπαιδευτική διαδικασία με τρόπο σύγχρονο και εμπειριστατομένο, αφού αποτελεί πολύτιμη βοήθεια σε διάφορα επίπεδα της εκπαίδευσης, όπως την εκπόνηση πτυχιακών εργασιών, την αναλυτικότερη μελέτη κεφαλαίων που περιλαμβάνονται στην ύλη της Μαιευτικής και Γυναικολογίας, κ.λπ. Αυτή η τελευταία του εκδοτική προσπάθεια με θέματα Μαιευτικής είναι ένα πολυσέλιδο σύγγραμμα, που πραγματικά εντυπωσιάζει με τον όγκο του, την ποικιλία των κεφαλαίων του, τη σύγχρονη βιβλιογραφία που υπάρχει μέσα στο κείμενο και το γεγονός ότι εκπονήθηκε από ένα συγγραφέα. Τα κεφάλαια του βιβλίου αυτού καλύπτουν παράλληλα ένα ευρύ φάσμα της φυσιολογίας και παθολογίας του εμβρύου-νεογνού. Έχοντας και εγώ τη συγγραφική εμπειρία βιβλίου Παιδιατρικής που διδάσκεται στα Τμήματα της ΑΣΕΥΠ αλλά και πρόσφατης συγγραφικής δουλειάς που πρόκειται σύντομα να εκδοθεί, είμαι σε θέση να γνωρίζω πολύ καλά τις αμέτρητες δυσκολίες ενός συγγραφικού έργου αυτής της έκτασης. Πιστεύω ότι είναι άξια συγχαρητηρίων μια τόσο μεγάλη προσπάθεια, που δείχνει το απεριόριστο ενδιαφέρον του κ. Ιατράκη για το εκπαιδευτικό του λειτούργημα και το ερευνητικό έργο.

Στυλιανός Αντωνιάδης-Καθηγητής Παιδιατρικής-ΤΕΙ Αθήνας

Τον κ. Ιατράκη Γ. γνωρίζω πολλά χρόνια και επανειλημμένα έχουμε συνεργαστεί σε κοινές ερευνητικές, συγγραφικές και κλινικές προσπάθειες. Πρόσφατα είχα τη χαρά να προλογίσω το βιβλίο του σχετικά με τον Οικογενειακό Προγραμματισμό. Η τελευταία, και πιστεύω σημαντικότερη από όλες συγγραφική του δουλειά αφορά αυτό το σύγγραμμα Μαιευτικής, που διαπραγματεύεται με σύγχρονο τρόπο ολόκληρο το φάσμα της ειδικότητας με τρόπο αναλυτικό. Εντύπωση προκαλεί ο όγκος της συγγραφικής αυτής εργασίας, η επισήμανση των κυριότερων σημείων στο τέλος κάθε κεφαλαίου, οι βιβλιογραφικές αναφορές που υπάρχουν μέσα στο κείμενο αλλά και το απεικονιστικό υλικό, που αποτελεί ένα μέρος του υλικού που κατά καιρούς δημοσιεύσαμε ή επεξεργαστήκαμε σε κοινές ερευνητικές εργασίες. Παρατήρησα επίσης τον συμβολισμό της έκδοσης με το σχετικό εξώφυλλο, τις 776 σελίδες κυρίως κείμενο και τα 108 κεφάλαια, αφού η έκδοση συμπίπτει χρονολογικά με τους Ολυμπιακούς αγώνες. Έχω τη χαρά να συνεργάζομαι με τον κ. Ιατράκη σε κοινό ερευνητικό έργο, και του εύχομαι κάθε επιτυχία σε αυτή την εκδοτική του προσπάθεια.

Γεώργιος Κουρούνης-Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας Πανεπιστημίου Πατρών

ΠΡΟΛΟΓΟΙ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Τον κ. Γ. Ιατράκη, γνωρίζω επί σειρά ετών στα πλαίσια κυρίως της συνεργασίας μας στην Εταιρεία Γυναικολογικής Ενδοκρινολογίας, στην οποία είμαι Πρόεδρος. Στο διάστημα αυτό μου δόθηκε η ευκαιρία να διαπιστώσω ότι πρόκειται για ένα γιατρό που τον χαρακτηρίζουν η φιλομάθεια, το ήθος και η ευγένεια. Ο κ. Ιατράκης έχει παρουσιάσει πλούσια εκδοτική και ενημερωτική δραστηριότητα στα πλαίσια των λειτουργιών της Εταιρείας Γυναικολογικής Ενδοκρινολογίας. Αναφέρω χαρακτηριστικά ότι υπήρξε ο συγγραφέας πρωτότυπων επιστημονικών μονογραφιών στα πλαίσια των εκδόσεων της Εταιρείας με τίτλους «GnRH ανάλογα» και «Ορμονική αντισύλληψη» ενώ είχε συμμετοχή στην «Ορμονική λειτουργία του πλακούντα», εκδόσεων που έτυχαν της έγκρισης του Δ.Σ. της Εταιρείας. Παράλληλα είχε την επιμέλεια ενημερωτικού CD, που εκδόθηκε από την Εταιρεία και περιελάμβανε σε ηλεκτρονική μορφή τις εκδόσεις της Εταιρείας. Με χαρά είδα επίσης ότι είναι ο συγγραφέας βιβλίου που αφορά τον «Οικογενειακό Προγραμματισμό». Στα πλαίσια του ετήσιου σεμιναρίου της Εταιρείας είχε αναλάβει με επιτυχία διάφορες ομιλίες ή την προεδρία, σε ένα ευρύ φάσμα της ειδικότητάς του, όπως την ορμονική θεραπεία υποκατάστασης, το σύνδρομο πολυκυστικών ωοθηκών, κ.λπ. Πιστεύω λοιπόν ότι η τελευταία και πολύ πιο εκτεταμένη έκδοση του βιβλίου Μαιευτικής αποτελεί το επιστέγασμα της μεγάλης συγγραφικής και εκδοτικής εμπειρίας του αλλά και της κλινικής του δραστηριότητας, που περιλαμβάνουν και τα χρόνια της νοσοκομειακής του σταδιοδρομίας. Βλέποντας ένα σύγγραμμα σχεδόν 800 σελίδων με πολλά ενδιαφέροντα κεφάλαια που αφορούν τη Φυσιολογία και την Παθολογία της Μητέρας και του Εμβρύου, με σύγχρονες βιβλιογραφικές παραπομπές που υπάρχουν μέσα στο κείμενο, με πολλούς πίνακες και εικόνες, οφείλω να τον συγχαρώ γι' αυτή του την προσπάθεια. Έχοντας και εγώ τη συγγραφική και εκδοτική εμπειρία ενός πρόσφατου πολυσέλιδου συγγράμματος σχετικού με την Υπογονιμότητα-Στείρωση και τα Προβλήματα Αναπαραγωγής γνωρίζω πολύ καλά τις αμέτρητες δυσκολίες αλλά και τις παγίδες ενός συγγραφικού έργου τόσο μεγάλης έκτασης. Εύχομαι κάθε επιτυχία στον κ. Ιατράκη σε αυτή τη πραγματικά αξιέπαινη προσπάθειά του.

Αθ. Χρυσικόπουλος-Αναπλ. Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας Πανεπιστημίου Αθήνας

Τον κ. Γεώργιο Ιατράκη, γνωρίζω εδώ και αρκετά χρόνια, κυρίως από τη συνεργασία μας σε ερευνητικό επίπεδο που κατέληξε σε από κοινού δημοσιεύσεις, όταν ήμουν Διευθυντής της Μαιευτικής και Γυναικολογικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Αγία Όλγα». Ο κ. Ιατράκης περιοδικά συμμετείχε επίσης στις δραστηριότητες της Κλινικής, όπως χειρουργεία, κ.λπ. Πληροφορήθηκα ότι ο κ. Ιατράκης, πριν λίγο χρονικό διάστημα, επέλεξε ακαδημαϊκή καριέρα παίρνοντας τη θέση του Αν. Καθηγητή Μαιευτικής-Γυναικολογίας στο Τμήμα Μαιευτικής του Τεχνολογικού Τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Στα πλαίσια της νέας του αυτής σταδιοδρομίας με ιδιαίτερη χαρά διαπίστωσα ότι έφερε σε πέρας ένα πολύ μεγάλο και σύγχρονο σύγγραμμα Μαιευτικής, που ουσιαστικά αποτελεί την κατάληξη της πλούσιας συγγραφικής, ερευνητικής και κλινικής του πορείας. Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί ο μεγάλος αριθμός των κεφαλαίων, η ολοκλήρωση κάθε κεφαλαίου με τις βασικότερες επιστημονικές, η σύγχρονη βιβλιογραφία που έχει χρησιμοποιηθεί και που εμπεριέχεται μέσα στο κείμενο, η επιλεκτική εικονογράφηση, η χρησιμοποίηση πινάκων σε αρκετά σημεία και το πλούσιο αλφαβητικό ευρετήριο στο τέλος του βιβλίου. Πιστεύω ότι το σύγγραμμα αυτό θα αποτελέσει ένα πολύ χρήσιμο βοήθημα σε όποιον θέλει να αντλήσει εκτενή πληροφόρηση, σχετικά με τη Μαιευτική Επιστήμη, που έχει αποκτηθεί από μια ευρεία δεξαμενή της κλασικής και της σύγχρονης βιβλιογραφίας.

**Γ. Μαυρίκιος-τ. Διευθυντής Μαιευτικής-Γυναικολογικής Κλινικής
Γεν. Νοσ. Ν. Ιωνίας "Η Αγία Όλγα"**

ΠΡΟΛΟΓΟΙ

Με τον κ. Γ. Ιατράκη έχω τη χαρά να συνεργάζομαι επί σειρά ετών σε ερευνητικές εργασίες, που καταλήγουν σε δημοσιεύσεις σε ιατρικά περιοδικά διεθνών βάσεων δεδομένων (με υψηλούς δείκτες αναφοράς και απήχησης) αλλά και σε ανακοινώσεις σε παγκόσμια και ελληνικά συνέδρια διεθνούς κύρους.

Ο κ. Ιατράκης τα τελευταία χρόνια προέβη σε 4 ιδιαίτερα εντυπωσιακές και αναλυτικές εκδόσεις "Βιβλίο Μαιευτικής-2004", «Βιβλίο Γυναικολογίας-2006», «Οικογενειακός Προγραμματισμός-2008» και «Βιβλίο Μαιευτικής & Γυναικολογίας-2009» των οποίων ο όγκος, η αναλυτική παρουσίαση των διαφόρων θεμάτων του και η σύγχρονη βιβλιογραφική τεκμηρίωση ήταν αναμενόμενα με βάση την αφοσίωση του κ. Ιατράκη στο επιστημονικό και διδακτικό έργο του.

Με ιδιαίτερη χαρά προλογίζω το νέο σύγγραμμα του κ. Ιατράκη "Βιβλίο Μαιευτικής" που αποτελεί συνέχεια του ομότιτλου συγγράμματός του που εκδόθηκε το 2004. Με δεδομένες τις εξελίξεις, τις νέες απόψεις ή την επιβεβαίωση παλαιότερων δεδομένων με νέα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο σύγγραμμα του κ. Ιατράκη, αυτή η ανανεωμένη έκδοση αποτελούσε μια αναγκαιότητα. Το βιβλίο αυτό είναι ένα πολυσέλιδο σύγγραμμα με άφθονη εικονογράφηση, απαραίτητη για την κατανόηση των θεμάτων που παρουσιάζει, και άφθονη και σύγχρονη βιβλιογραφία. Η αναλυτική παρουσίαση διαφόρων θεμάτων ευρύτερου ενδιαφέροντος, παρέχει στον αναγνώστη μια προσιτή και πλούσια πηγή σύγχρονης πληροφόρησης. Το νέο σύγγραμμα του κ. Ιατράκη είναι ένα πολυσέλιδο, ιδιαίτερα χρήσιμο, βοήθημα για τους φοιτητές/τριες των επαγγελματιών υγείας και τους γιατρούς των σχετικών ειδικοτήτων που εντυπωσιάζει με τον όγκο του, όπως και την αναλυτική παρουσίαση και τεκμηρίωση των κεφαλαίων του.

Σ. Ζερβούδης

Χειρουργός-Γυναικολόγος-Μαστολόγος

Αν. Καθηγητής Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίων

C-Davila και Montpellier Γαλλίας

Πρόεδρος του MANOSMED (Mediterranean Mobile University of Mastology)

Με τον κ. Γ. Ιατράκη συνεργαστήκαμε στα πρώτα χρόνια της σταδιοδρομίας μας σε κλινικό έργο. Έκτοτε, διατηρούμε φιλική σχέση και συνεργαζόμαστε στα πλαίσια των αθλητικών δραστηριοτήτων ιατρών αθλητών. Τελευταία, είχαμε και περιορισμένη συνεργασία σε ερευνητικό έργο. Σε όλη την πορεία του, ο κ. Ιατράκης χαρακτηρίζεται για την δίψα του για διαρκή ενημέρωση σε ιατρικά θέματα της ειδικότητάς του και για την ανάγκη του για προσφορά σε αυτό τον χώρο. Ο κ. Ιατράκης έχει πλούσιο συγγραφικό έργο σε θέματα Οικογενειακού Προγραμματισμού, και θέματα Μαιευτικής και Γυναικολογίας.

Με χαρά προλογίζω το νέο του πολυσέλιδο σύγγραμμα «Βιβλίο Μαιευτικής» που είναι η δεύτερη έκδοση, απολύτως ανανεωμένη, της πρώτης του έκδοσης πριν μερικά χρόνια. Το σύγγραμμα αυτό χαρακτηρίζεται για την πλούσια, έγκυρη και σύγχρονη βιβλιογραφία του, την τεκμηρίωση των κεφαλαίων του και την απλή και κατανοητή γραφή του. Είμαι σίγουρος ότι το σύγγραμμα αυτό θα αποτελέσει ένα πολύτιμο βοήθημα για τους φοιτητές (του Τμήματος Μαιευτικής και τους ειδικευόμενους ιατρούς) και τους πτυχιούχους των σχετικών ειδικοτήτων. Η συνεχής μελέτη, διερεύνηση, κριτική ματιά και ερευνητική δραστηριότητα του κ. Ιατράκη σε θέματα της ειδικότητάς του αποτελεί εγγύηση για την εγκυρότητα και αυτού του έργου του.

Ν. Σαλάκος

Επ. Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας

Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Οικογενειακού Προγραμματισμού

ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Το βιβλίο αυτό γράφτηκε με σκοπό να καλύψει, με σύγχρονο τρόπο, κύρια και ενδιαφέροντα θέματα Μαιευτικής. Η ύλη του περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα από τα προβλήματα που απασχολούν τον μαιευτήρα-γυναικολόγο, τη μαία και τη νοσηλεύτρια στην κλινική πρακτική, στη συμβουλευτική και στην εκπαίδευση. Ο συγγραφέας ανέλαβε και τον δύσκολο ρόλο του “σκηνοθέτη” σε αυτή την εκδοτική προσπάθεια. Κατά τη συγγραφή του βιβλίου έγινε προσπάθεια να συμπεριληφθούν πρόσφατες απόψεις μέχρι την ώρα της δημοσίευσης. Σε αρκετές παραγράφους, δεν θα χρειαζόταν βιβλιογραφία διότι ή πρόκειται για κλασικές γνώσεις ή διότι η αναφερόμενη βιβλιογραφία είναι απλώς ενδεικτική από πλήθος πηγών πληροφόρησης. Ωστόσο, κρίθηκε σκόπιμη η αναφορά πρόσφατων βιβλιογραφιών για να γνωρίζει ο αναγνώστης ότι αυτές οι γνώσεις είναι τεκμηριωμένες ή εξακολουθούν να ισχύουν.

Ευχαριστώ τους Καθηγητές-Διευθυντές που μου έκαναν την πολύ μεγάλη τιμή να προλογίσουν το “Βιβλίο Μαιευτικής” της πρώτης έκδοσης που χρησιμοποιήθηκε ως “οδηγός” για τη συγγραφή αυτού του βιβλίου. Ευχαριστώ ιδιαίτερα τους Καθηγητές κ. Σ. Ζερβούδη και Ν. Σαλάκο για τους προλόγους αυτής της νέας έκδοσης. Η κριτική τους είναι πολύ ενθαρρυντική για τη συνέχεια ανάλογων προσπαθειών.

Το βιβλίο περιλαμβάνει πολλές εικόνες σε μια προσπάθεια καλύτερης κατανόησης της ύλης που περιλαμβάνει. Ο κύριος όγκος του υλικού απεικόνισης είναι από το προσωπικό αρχείο του συγγραφέα. Τα τρισδιάστατα έμβρυα και τρισδιάστατα ανατομικά στοιχεία έγιναν από τον συγγραφέα και στη συνέχεια επεξεργάστηκαν ηλεκτρονικά από τον ίδιο. Ευχαριστώ όλους εκείνους τους φίλους-συναδέλφους που μου παραχώρησαν πρόθυμα υλικό απεικόνισης. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον φίλο μου και συνάδελφο κ. Γ. Παυλίδη για την πολύτιμη βοήθειά του τόσο σε παρατηρήσεις όσο και σε προμήθεια πλούσιου βιβλιογραφικού υλικού. Ευχαριστώ επίσης τους κ.κ. Π. Κούρτη, Χ. Ανδρεάκο και Κ. Μαυρομάτη για την ευγενική παραχώρηση μέρους του υπερηχογραφικού υλικού. Με τον κ. Κούρτη ανταλλάξαμε και απόψεις πάνω σε σύγχρονα θέματα μαιευτικής που υπάρχουν σε αυτή την έκδοση. Ευχαριστώ την Καθηγήτρια κ. Μ. Μωραΐτου και τους Καθηγητές Ι. Χατζημπούγια και Γ. Οικονομίδη για την παραγωγική συνεργασία των Τμημάτων Μαιευτικής Αθήνας και Θεσσαλονίκης σε θέματα εκπαίδευσης που περιλαμβάνουν και το συγγραφικό έργο των δύο Τμημάτων. Για τη γραμματειακή υποστήριξη, ευχαριστώ την κ. Α. Σπυροπούλου και την κ. Ι. Κόντε.

Ιδιαίτερα ευχαριστώ την κ. Π. Δημητρίου για τη φιλολογική επιμέλεια και τις εύστοχες παρατηρήσεις.

Ευχαριστώ τη σύζυγό μου Α. Βούξινου που με την αγάπη της γέμισε όλα όσα μας χώριζαν σε αυτή τη δύσκολη προσπάθεια ενώ είχε και συμμετοχή στο εικονογραφικό υλικό. Ευχαριστώ και τα παιδιά μας, Δημήτρη και Μιχάλη, που έδωσαν λύσεις όπου χρειάστηκαν ειδικές γνώσεις υπολογιστών.

Γ. Μ. Ιατράκης

Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας

